



## Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic  
Volume 11/20 Fall 2016, p. 357-382

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10114>  
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

---

### Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 12.11.2016 ✓ Accepted/Kabul: 17.12.2016  
✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU – Yrd. Doç. Dr.  
Mehmet Şamil BAŞ

---

*This article was checked by iThenticate.*

## PİR SULTAN ABDAL'IN BİR MECMUADA YER ALAN ŞİİRLERİ III

*Hasan KAYA\* - Necat ÇETİN\*\**

### ÖZET

Alevî-Bektaşî edebiyatının yedi büyük şairinden biri olan Pir Sultan Abdal, bunlar arasında bugüne değin hakkında en çok araştırma yapılan şairdir. Alevî-Bektaşî edebiyatının da en lirik şairidir. XVI. yüzyıl başlarında Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Banaz köyünde doğan Pir Sultan Abdal'ın asıl adı Haydar'dır. Hayatı menkabevi bir nitelik kazanmıştır. Özellikle Anadolu'da Pir Sultan Abdal geleneği oluşmuş ve sayıları 10'a yaklaşan şairin Pir Sultan mahlasını kullandığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada bir mecmuada yer alan Pir Sultan Abdal şiirlerine yer verilmiştir. Rika ile yazılmış yazma hâlindeki bu mecmuada Şah Hatâyî ve Kul Himmet'e ait pek çok şiir de yer almaktadır. Mecmuadaki Kul Himmet'e ait şiirler daha önce tarafımızdan yayımlanmıştır. Mecmuanın bazı sayfaları eksiktir. Mecmuada Pir Sultan Abdal'a ait toplam 69 şiir yer almaktadır. Makale boyutlarını oldukça aşacağı için bu çalışmada bunlardan son 23'üne yer verilmiştir. Tespit edilebildiği kadarıyla bu 23 şiirden 17 tanesi daha önceki çalışmalarda yayımlanmış, 6 tanesi ise bugüne değin yayımlanmamıştır. Yayımlanan şiirlerin bu çalışmaya alınmasında daha önce yayımlanan şiirlerle bu mecmuadaki şekilleri ve dördürlük sayıları arasında farklılıkların olması, farklı ifade ve söyleyiş özelliklerinin görülmesi ile karşılaştırmalı çalışmalara kaynak sağlanması etkili olmuştur. Bu bakımından 23 şiir de bu çalışmaya alınmıştır. Şiirlerin 20'si beş dördürlük, 1 tanesi ise 4 dördürlük, 1 tanesi 6, 1 tanesi de 12 dördürlüktür. 20 şiirde de 11'li hece ölçüsünün, 3 şiirde ise 8'li hece ölçüsünün kullanıldığı görülmektedir. Hece ölçüsündeki kimi aksaklıklar da metin tamir edilerek giderilmeye çalışılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Halk şiiri, Alevî-Bektaşî edebiyatı, Mecmua, Pir Sultan Abdal.

---

\* Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: hasanka84@hotmail.com

\*\* Öğretmen-MEB, El-mek: cetin.necat@gmail.com

## POEMS OF PİR SULTAN ABDAL IN A PERIODICAL III

### ABSTRACT

Pir Sultan Abdal is one of the seven greatest poets of Alevi-Bektashi literature; among these poets, he is the one about whom the most number of researches have been carried out. Pir Sultan Abdal is the most lyrical poet of Alevi-Bektashi literature. He was born at the beginning of 16<sup>th</sup> century in Sivas city, Yıldızeli district, Banaz village; his real name was Haydar and his life has gained a legendary feature in time. Especially in Anatolia, there has been a Pir Sultan Abdal tradition and it is determined that more than 10 poets used Pir Sultan Abdal's pen name. In this study, Pir Sultan Abdal's poems in a specific journal will be analyzed. In this journal, written with rika in the shape of manuscript, there are many other poems belonging to Şah Hatayi and Kul Himmet. Poems of Kul Himmet in the journal were formerly published by us. Some of the pages in the journal are missing. There are 69 poems of Pir Sultan Abdal in the journal. As this number is too many for our article, only the first 23 poems will be analyzed. According to our research, 17 of these poems were formerly published in previous studies. 6 of them haven't been published until today. Poems included in this study are chosen according to some criteria; they are different from the previously published ones in terms of shape and quadrant numbers and they have some different strain and phonetics aspects. These specifically chosen poems can be used as resources in comparative studies. So, 23 poems are included in this study. There are five quadrants in 20 poems, there are four quadrants in 1 poem, there are six quadrants in 1 poem and there are twelve quadrants in 1 poem. It is determined that eleven syllabic meters are used in 20 of the chosen poems while eight syllabic meters is used in 3 poems. It is attempted to correct some of the defects in syllabic meters by restoring the texts.

### STURCTURED ABSTRACT

Besides Kul Himmet, Hatayi, Yemini, Virani, Teslim Abdal and Nesimi, Pir Sultan Abdal is one of the seven great poets of Alevi tradition masters who are also called "Yedi Kutuplar", "Yedi Ulu Ozan" (*Seven Poles, Seven Noble Minstrels*). He is undoubtedly the most lyrical poet of Alevi Bektashi literature.

There is not much information about his life. Most of the information is based on his poems and the social events occurred in his time.

It is believed that he was born at the beginning of 16<sup>th</sup> century in Sivas city, Yıldızeli district, Banaz village; based on the information in his poems, it is believed that his real name was Haydar. His ancestry was in Hoy town in Horasan. His ancestors migrated from Horasan to Hoy and then to Sivas.

### Turkish Studies

It is also mentioned in some sources that his ancestry was in Yemen and he was related to Imam Zeynel Abidin who is one of the grandsons of Hz. Ali. He started herding his father's sheep when he was 7. One day when he was sleeping under the shadow of a tree, a pir (founder of an order) came and presented him a cup of wine, and he drunk it. When he woke up, he understood that this person was Hacı Bektaş-ı Veli. When he woke up, he started singing and playing.

When he was 15 years old, he left Banaz and started education in Bektashi dervish convents in Elmalı and Çorum and then he became cavalryman. He participated in Belgrade military expedition and conquest of Budin castle. After these military expeditions, he went back to Sivas.

In line with the Ottoman-Safevi relations, there were various rebellions during his era. He was warned by Hızır Paşa (a significant Islamic figure). He was firstly imprisoned in a dungeon in Toprakkale and then he was hanged by the authorities of that time. There are various legendary stories about his death.

One of the most significant tales about his death is that the jacket he was wearing during his execution was seen in four different places when he died.

In written resources, it is mentioned that he had three sons named Seyyit Ali, Pir Mehmet and Er Gaip and a daughter named Sanem. But it is also mentioned in some writings that Pir Mehmet is the son of another significant figure named Pir Sultan, who lived in 18<sup>th</sup>-19<sup>th</sup> centuries.

It is known that there is more than one Pir Sultan in Anatolia and using his penname is a tradition.

### **His Poems In The Periodical**

In this article, text of 23 poems by Pir Sultan Abdal in a periodical will be presented by taking the previous publications into consideration. In fact, there are 69 poems of Pir Sultan Abdal in the periodical, but it is not possible to include all of them because of the limitations of the article. Although they are not included in this one, they will be presented in three different studies. The periodical is borrowed from the family of a grandfather living in İzmir, Bayındır district, Yakapınar (old name Uladı) village, and it is transferred to digital media by Necat Çetin. This periodical is handwritten with rika. Some of the pages are missing. At the beginning of the periodical, "*Haza Kitâb-ı Mecmu'a*" words are written. Size of the pages is 20x29 cm. Besides Pir Sultan Abdal, poems of Şah Hatayi and Kul Himmet are also included in the periodical. Poems of Kul Himmet and Kul Himmet Üstadım in the periodical were previously published by us. It is mentioned in the related literature that, there are poems of Kaygusuz Abdal in the periodical, but these pages are unfortunately missing. There are 69 poems of Pir Sultan Abdal between the pages 416-457; the name of Pir Sultan Abdal is either in the title or it is mentioned in the penname quadrants in these poems.

It is determined that 17 of 23 poems (between 47 and 69) that are included in this article were published before, while 17 of them weren't published. The poem number 61 is very similar to a poem of Ruhsati, the poem number 60 is also recorded to the name of Karacaoğlan in the

---

### **Turkish Studies**

shape of four quadrants, the poem number 65 is also among Şah Hatayi's unpublished poems and the poem number 67 is also among the poems by Hatayi in the shape of four quadrants. There are differences between the published poems and their versions in the periodical in terms of statement, style and number of quadrants. The goal of this article is to present the texts of the poems in this periodical, to be able to make comparisons with the published ones and to introduce them to the world of science without claiming that they definitely belong to Pir Sultan Abdal. It is also possible that the poems that are claimed to be unpublished before may belong to someone else or included in a publishing that we couldn't determine.

### Conclusion

There are many studies of Pir Sultan Abdal, who is one of the seven significant Alevi-Bektashi literature poets and who lived in 16<sup>th</sup> century. Among these significant studies, there are some researches including all of the poems by Pir Sultan Abdal. 23 poems of Pir Sultan Abdal published in a periodical are included in this article. It is determined that while 17 of these poems have been published before, 6 of them haven't been published. It is also determined that in terms of statement, style and number of quadrants, there are serious differences between the poems that were published and the ones that are in the periodical. These 23 poems are included in this article in order to be able to make comparisons in future studies about Pir Sultan Abdal's poems. The poems that haven't been published before are included in this study, but it is not defended that they undoubtedly belong to Pir Sultan Abdal, instead, it is mentioned that these poems should be introduced to the world of science as they are recorded to his name. It is seen that a poem by Ruhsati is very similar to the poem number 61 while another poem by Hatayi is very similar to the poem number 67. Eleven syllabic meters is used in 20 of 23 poems while eight syllabic meters is used in 3 of the poems. In some lines, syllabic meters are disrupted. Number of quadrants in the poems varies between 4 and 12 and many poems have 5 quadrants. In 16 of the poems, there are changing rhymes while in 7 of them, there are single rhymes. It is seen that, there are many topics about Alevi-Bektashi belief and tradition in the poems; a simple yet rich language and idioms are used; while some archaic words are used in some parts, the style of the usage of some words is especially similar to common language.

**Keywords:** Folk Poetry, Alevi-Bektashi literature, Periodical (Journal), Pir Sultan Abdal.

### Giriş

Kökeni Hoca Ahmet Yesevî'ye dayanan tasavvuf öğretisi, XIII. yüzyıldan itibaren Anadolu'da etkisini göstermeye başlamıştır. Anadolu'nun en karışık zamanlarında sevgi üzerine kurulan tasavvuf öğretisi hızlı bir şekilde yayılma imkânı bulmuştur. Yûnus Emre, Hacı Bektaş-ı Velî gibi mutasavvıflar Anadolu Türkmenleri arasında tasavvufu yaymışlardır. Türkler arasında Alevîliğin yayılmasıyla bu itikadın şairleri Alevî-Bektaşî edebiyatı denilen bir edebiyatın teşekkülünde rol oynamışlardır. Nutuk, nefes, deme, deyiş gibi adlarla anılan şiirlerinde kendi itikatlarını ve dünyâ görüşlerini işlemişlerdir. Şiirleri âyîn-i cemlerde okunmuş, halk arasında önemli bir makamda görülmüşlerdir. Yüzyıllar içinde pek çok Alevî-Bektaşî şairi yetişmiş, bunlardan

### Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

bazılarının etkisi daha büyük olmuş ve bu şairler hem kendi dönemindeki hem de kendilerinden sonra gelen şairleri derinden etkilemişlerdir. İşte bunlardan biri kendi adına bir geleneği de oluşturan Pir Sultan Abdal'dır.

### 1. Pir Sultan Abdal

Pir Sultan Abdal; Kul Himmet, Hatâyî, Yemînî, Virânî, Teslim Abdal ve Nesîmî ile birlikte Alevî geleneğinde usta sayılan ve “Yedi Kutuplar”, “Yedi Ulu Ozan” adı verilen yedi büyük şairden biridir (Birdoğan 2003: 420; Zaman 2009: 359). Alevî Bektaşî edebiyatının kuşkusuz en lirik şairidir.

Hayatı hakkında bilinenler azdır. Büyük bir kısmı şiirlerinden ve yaşadığı dönemin olaylarından hareketle kaynaklara geçmiştir.

XVI. yüzyıl başlarında Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Banaz köyünde doğduğu tahmin edilmektedir. Şiirlerinden adının Haydar olduğu anlaşılmaktadır. Soyu Horasan'ın Hoy kasabasına dayanır. Ataları Horasan'dan Hoy'a, oradan da Sivas'a göç etmiştir (Gölpınarlı 1969: 9; Albayrak 2007: 277; Günay 2008: 315).

Soyunun Yemen'den geldiği ve Hz. Ali'nin torunlarından İmam Zeynel Abidin'e bağlandığı da belirtilmiştir (Boratav ve Gölpınarlı 1943: 27; Yağcı 2011: 26). Yedi yaşına geldiğinde babasının koyunlarını otlatmaya başlar. Bir ağacın gölgesinde uyurken bir pir elinden dolu içer. Bu pirin Hacı Bektaş-ı Velî olduğunu anlar. Uyanınca eline saz verirler ve çalıp söylemeye başlar (Yağcı 2011: 27).

15 yaşına gelince Banaz'dan ayrılıp Elmalı ve Çorum'daki Bektaşî dergâhlarında eğitim görmüş, daha sonra sipahi olmuştur. Belgrat Seferi ve Budin Kalesinin fethine katılmıştır. Bu seferlerden sonra bir Sivas'a dönmüştür (Tekin 2013: 10).

Osmanlı-Safevî ilişkilerinin seyri doğrultusunda Anadolu'daki birtakım ayaklanmalar sırasında Hızır Paşa tarafından uyarılan Pir Sultan Abdal önce Toprakkale'de zindana atılmış, ardından astırılmıştır. Hem zindana atılışı hem de astırılışı ile ilgili menkabevî söylenceler oluşmuştur (Avcı 2004: 102-119; Avcı 2012: 202-212).

Onun asıldığı yerde hırkasının olduğu ve asıldıktan sonra dört yerde görülmesi bunlardandır (Bezirci 2010: 51).

Pir Sultan'ın Seyyit Ali, Pir Mehmet ve Er Gaip adında üç oğlu; Sanem adında bir kızı olduğu kaynaklarda anılır (Öztelli 2012: 48). Ancak bunlardan Pir Mehmet'in 18-19. yüzyıllarda yaşayan Pir Sultan'ın oğlu olduğu ifade edilmektedir (Tekin 2013: 11).

Anadolu'da birden fazla Pir Sultan olduğu ve onun mahlasını kullanmanın bir gelenek olduğu artık bilinmektedir (Aslanoğlu 2000: 29).

### 2. Mecmuadaki Şiirleri

Bu makalede, bir mecmuada tespit edilen Pir Sultan Abdal adına kayıtlı 23 şiirin metni daha önceki yayınlar dikkate alınarak sunulacaktır. Aslında mecmuada Pir Sultan'a ait toplam 69 şiir yer almakla birlikte makale sınırlarını oldukça aşacağı düşüncesiyle bu şiirler üç ayrı çalışmada verilecektir. Adı geçen mecmua, İzmir ili Bayındır ilçesi Yakapınar (eski adı: Uladı) köyünden bir dede ailesinden alınmış ve Necat Çetin tarafından dijital ortama aktarılmıştır. El yazma olan bu mecmua rika ile yazılmıştır. Bazı sayfaları eksiktir. 20x29 cm ebatlarındaki mecmuanın başında “*Haza Kitâb-ı Mecmû'a*” yazılıdır. Mecmuada Pir Sultan Abdal dışında Şah Hatâyî ve Kul Himmet'e ait şiirler de bulunmaktadır. Mecmuada yer alan Kul Himmet ve Kul Himmet Üstâdım'a ait şiirler daha önce tarafımızdan yayımlanmıştır (Kaya ve Çetin 2015; Kaya 2015). Mecmua ile ilgili bilginin yer aldığı kayıta Kaygusuz Abdal'a ait şiirlerin de yer aldığı yazılı olmakla birlikte maalesef

bu sayfalar eksiktir. Mecmua'nın 416-457. sayfaları arasında Pir Sultan Abdal'a ait gösterilen, başlığında ve mahlas dörtlüğünde Pir Sultan Abdal adı geçen 69 şiir yer almaktadır.

Tespit edilebildiği kadarıyla bu şiirlerden bu makaleye alınan 47-69 numaralar arasındaki 23 şiirin ise 17 tanesi yayımlanmış, 6 tanesi yayımlanmamıştır. Bunlardan 61 numaralı şiirin çok benzeri Ruhsatî'nin şiirleri arasında da yer alırken, 60 numaralı şiir hem Pir Sultan Abdal'ın hem de bir derlemede 4 dörtlük olarak Karacaoğlan'ın, 65 numaralı şiir hem Pir Sultan Abdal'ın hem de Şah Hatâyî'nin yayımlanmış şiirleri arasında, 67 numaralı şiir 4 dörtlük olarak Hatâyî şiirleri arasında da yer almaktadır. Yayımlanmış şiirlerin bu çalışmaya alınmasında, yayımlanmış olanlarla bu mecmuadaki şiirler arasında farklılıkların olması, farklı ifade ve söyleyiş ile bazen farklı dörtlük sayılarının bulunması etkili olmuştur. Bu makalenin amacı bu şiirlerin Pir Sultan Abdal'a ait olduğu iddiası olmayıp Pir Sultan Abdal başlığı ve mahlası bulunan ve bir mecmuada kayıtlı olan bu şiirlerin metnini ortaya koymak, yayımlanmış olanlarla ilgili karşılaştırma imkânı sağlamak ve daha önce yayımlanmamış olanları bilim dünyasına tanıtmaktır. Yayımlanmamış gösterilen şiirlerin bazılarının da başka şairlere ait olması ya da tespit edemediğimiz bir yayının içerisinde bulunması muhtemeldir.

Şiirlerin yukarıda sözü edilen yayımlanmış şiirlerin yayımlandıkları yerlerdeki dörtlük sayıları ile mecmuadaki dörtlük sayıları şeklindedir:

**Tablo 1**

Şiirin bu çalışmadaki numarası	Yayımlandığı kaynaktaki kime ait gösterildiği	Mecmuadaki dörtlük sayısı	Yayımlandığı yerlerdeki dörtlük sayısı
47	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5/6 dörtlük
48	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	4 dörtlük
51	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
52	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	6 dörtlük
53	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	6 dörtlük
54	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
55	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	4 dörtlük
57	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5/6 dörtlük
58	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	6/7/8/9 dörtlük
59	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	4/5 dörtlük
60	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	4/5 dörtlük
61	Pir Sultan Abdal	6 dörtlük	7 dörtlük
62	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
65	Pir Sultan Abdal/Şah Hatâyî	5 dörtlük	4/5 dörtlük
66	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5 dörtlük
67	Pir Sultan Abdal	12 dörtlük	12 dörtlük
69	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5/6/8 dörtlük

Tabloya göre bazı şiirlerin mecmuadaki dörtlük sayıları ile yayımlanmış şekillerindeki dörtlük sayılarının aynı olduğu (51, 54, 60, 62, 65, 66 numaralı şiirler), buna karşın bazı şiirlerde yayımlanmış şekillerinde dörtlük sayısının fazla olduğu (47, 52, 53, 57, 58, 61, 69 numaralı şiirler), 48 ve 55 numaralı şiirlerde olduğu gibi mecmuadaki şeklinin yayımlanmış şekline daha çok dörtlük sayısına sahip olduğu görülecektir.

### Turkish Studies

Dörtlük sayısı bir gösterge olmakla birlikte esasında şiirler karşılaştırıldığında 61 ve 67 numaralı şiirlerde olduğu gibi mecmuadaki şiirin yayımlanmış şekli ile çok benzerlikler taşıdığı görülürken pek çok şiirin yayımlanmış şekillerinden farklılıklar gösterdiği görülecektir.

Bu makalede metni hazırlanan 23 şiirden yirmi tanesinin dörtlük sayısı 5'tir. Bir şiir 4, bir şiir 6, bir şiir ise 12 dörtlükten meydana gelmiştir. Beş dörtlüklü şiirlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Yayımlanan şiirlerin toplam dörtlük sayısı ise 122'dir.

Mecmuada şiirlere başlıklar konduğu görülür. Bütün şiirlerde "Nutm-ı Pir Sultan başlığı yer almaktadır. Şiirlerin mecmuadaki başlıkları ve sayfa numaraları çalışmanın metin bölümünde dipnotla gösterilmiştir.

Bu makaledeki 23 şiirin 20 tanesinde 11'li, 3 tanesinde 8'li hece ölçüsü; 16 tanesinde döner ayak, 7 tanesinde tek ayak kullanılmıştır. Şiirlerin numaralarına göre dörtlük sayısı, ölçü, ayak bilgileri, başlıkları ve mecmuadaki sayfa numaraları şu şekildedir:

Tablo 2

Şiirin Numarası	Dörtlük Sayısı	Ölçüsü	Ayak Türü	Başlığı	Sayfa Numarası
47	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	443-444
48	4 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	444-445
49	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	445
50	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	445-446
51	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	446
52	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	446-447
53	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	447
54	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	447-448
55	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	448-449
56	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	449
57	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	449-450
58	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	450
59	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	450-451
60	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	451
61	6 dörtlük	8'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	452
62	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	452-453
63	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	453
64	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	453-454
65	5 dörtlük	8'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	454
66	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	455
67	12 dörtlük	8'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	455-456
68	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	456-457
69	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutm-ı Pir Sultan</i>	457

### Turkish Studies

Şiirlerde hece ölçüsünün aksadığı çok sayıda mısra vardır. Bunların bazılarında fazlalık bazılarında eksiklik görülür. Bazı mısralardaki aksaklıklar metin tamir edilerek giderilmiştir. Az sayıda mısrada ise tamire rağmen ölçü aksamaktadır (49/1c). Yapılan tamirlerde mecmuada geçen şekil için “M” kısaltması kullanılmıştır. Bazı şiirlerin başka bir yerde kaydı olmadığı için karşılaştırma imkânı olmadığından metne mecmuada geçtiği gibi alınmıştır. Şiirlerde yapılan düzeltmeler dipnotla gösterilmiş, eklenen ifadeler köşeli parantezle belirtilmiştir. Şiirlere ve dörtlüklerine numara verilmiş, şiirlerde kullanılan dipnot ve incelemede dörtlüklerin ilk mısraları “a”, ikinci mısralar “b”, üçüncü mısralar “c” ve dördüncü mısralar “d” harfi ile gösterilmiştir. Böylece mesela 61. şiirin 3. dörtlüğünün 2. mısrası 61/3b şeklinde yazılmıştır.

Şiirlerde kafiye ve redif konusunda halk şiirinin pek çok örneğinde olduğu gibi esnek bir tutum olduğu görülür. Kulağa yakın gelen sesler de kafiyeli sayılmıştır. Kafiye şeması döner ayaklı şiirlerde “*abab cccb dddb ...*” veya “*abcb dddb eeb ...*” şeklinde, tek ayaklı şiirlerde ise “*aBaB cccB dddb ...*” veya “*aBcB dddb eeb...*” şeklindedir.

Makale sınırlarını aşacağı düşüncesiyle bu çalışmada şiirlerin muhteva özellikleri üzerinde durulmamıştır. Buraya alınan şiirlerde Hz. Ali ve Hz. Hüseyin başta olmak üzere ehl-i beyt sevgisi, Abdal Mûsâ gibi ululara övgü, İran şahına duyulan sevgi ve şaha övgü, iman ve itikat esasları, Bektaşî erkânı, dünyanın geçiciliği, ölüm, Tanrıya yakarış konularının ve bazı ahlakî öğütlerin işlendiği görülmektedir.

Mecmuadaki şiirleri metne aktarırken bazı kelimelerin imlâlarında küçük değişiklikler yapılmıştır. Örneğin mecmuada “bağçe” olan kelime metne “bahçe”, “ahşam” kelimesi “akşam”, “bınar” kelimesi “pınar” olarak alınmıştır. “Men” zamiri ile “yohsa” kelimesi ise metne mecmuadaki gibi alınmıştır.

Şiirlerde canlı bir dil ve ifade ile deyim zenginliği göze çarpar. Zaman zaman *mezer*, *melillen-* gibi halk söyleyişlerine; *düşüncegez* kelimesindeki gibi arkaik ek yapılarına; *od*, *kırcı*, *yahşi*, *yaman*, *egin* gibi bugün için arkaik sayılabilecek kelimelere yer verildiği de görülür.

Mecmuanın 443-457. sayfaları arasında yer alan Pir Sultan Abdal şiirleri şunlardır:

### 3. Metin

#### 47

1. Nice bir inlersin hey bire zâhid  
Hakk’ın yarattığı kul bana n’eyler  
Aritırsan kendi özünü arıt  
Sende küfür bende îmâna n’eyler
2. Zâhid [sen] bu yola gireyim dersin  
Erenler sırrına ereyim dersin  
Mescit hak meyhâne harâm mı dersin  
Hak olan mescide meyhâne n’eyler

**47 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 443-444]. Pir Sultan Abdal’a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *Pir Sultan Abdallar*, Can Yayınları, İstanbul 2000, s. 331-332; Tuba Öztürk, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Akvaryum Yayınevi, İstanbul 2007, s. 168; Öner Yağcı, *Pir Sultan Abdal Yaşamı ve Şiirleri*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2011, s. 245; Cahit Öztelli, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Özgür Yayınları, İstanbul 2012, s. 317-318; Ali Haydar Avcı, *Osmanlı Gizli Tarihinde Pir Sultan Abdal ve Bütün Deyişleri*, Barış Kitap Yayınları, İstanbul 2012, s. 657-658.

47/1a zâhid: Yezid M; 1b n’eyler: yeter M; 1d Sende: Sendeki M; bende: bendeki M.

47/2a Zâhid: Yezid M; 2c Mescit: Mescide M.



3. Zâhid [sen] bu yola zevâl ekersin  
Hatır koyup gönül[leri] yıkarsın  
Yüküm çok[tur] deyü kaygı çekersin  
Yavuz baççı yüksüz kervâna n'eyler
4. Sekiz derler şol cennetin kapısı  
Birinden girer mü'minin hepisi  
Korkusun çektiğin sırat köprüsü  
Hakk'a doğru giden insâna n'eyler
5. **Pir Sultan Abdal'**ım [eydür] firâkta  
Evliyâya münkir [bugün] ırakta  
Kurdun işi nâkes mâlın yemekte  
Hak için adanan kurbâna n'eyler

**48**

1. Altıma yazdılar bir yeşil halı  
Üstüme yayıldı servinin dalı  
Çağırdığım şâhım Muhammed Ali  
Varır niyâz eder Abdal Mûsâ'ya
2. Tekkesinin önü dopdolu güller  
Gülün etrâfında öter bülbüller  
Söktü Horasan'dan doksan bin erler  
Varır niyâz eder Abdal Mûsâ'ya
3. Tekkesinin önü yazılan yazı  
Yazıya döküldü kurbânlık kuzu  
Çağırdığım şâhım [Şâh] Battal Gazi  
Varır niyâz eder Abdal Mûsâ'ya
4. **Pir Sultan Abdal'**ım ey Abdal Mûsâ  
Dedemin elinde bir yeşil asa  
Gökten inip geldi Hazret-i İsâ  
Varır niyâz eder Abdal Mûsâ'ya

47/3a Zâhid: Yezid M; 3d Yavuz baççı yüksüz kervâna: Yüksüz kervân yol baççı M.

47/4a Sekiz derler şol: İkidir M; 4c Korkusun çektiğin: Korkusunu çektiğim M.

47/5c nâkes mâlın: nâkesin malını M; 5d kurbâna: kurbâna kurt M.

**48 Nuk-ı Pir Sultan** [Mecmuâ, s. 444-445]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 438.

48/2a Tekkesinin önü: Tekkede dedem M.

48/3a Tekkesinin önü: Tekkede dedem M.

48/4a Abdal'ım ey: kulun M; 4c inip geldi: indi M.

## 49

1. Özün Hakk'a teslim eden sofular  
Ali'nin gülbengin çeken er yeter  
Birliğe bitin Hakk'a yetin sofular  
Kandildeki yanan nûr bize yeter
2. Kandildeki yanan nûr da Ali'nin  
Hidâyeti yeter Bektaş Velî'nin  
Hakkı yetirmek doğru[luk] ehlinin  
Yoldan çıkanlara koca pîr yeter
3. Erin karşısında kıyâm ile dur  
Bu yol körün değil aç gözün[ü] gör  
Gencecik sitemden tercümânın var  
Üstâdından hayır nefes al yeter
4. Mü'min kullar bir araya derildi  
[Ol dem] cem oldu sohbetler sürüldü  
Sâkî[ler] elinden kevser verildi  
Mü'mince kullara böyle sır yeter
5. **Pir Sultan Abdal**'im tesbîhte dilin  
Gel doğru sürelim Ali'nin yolun  
Eksik gidenlerin hakkından gelin  
Eksikli kulların kaldır dar yeter

## 50

1. Kimdir meni [güzel] yârdan ayıran  
Yandım Allah yandım karalar meni  
Mahlûkât içinde yerim dar eden  
Nikâh kefenine saralar meni
2. Mahlûkât içinde yerim kaldı mı  
Kömür gözlüm hâlim ma'lûm oldu mu  
Yaramın üstüne cerrâh geldi mi  
Yanmaya koymuyor yaralar meni
3. Yana [da ] hey [bu] deli gönül yana  
[Kıp]kırmızı güller meclis[ler] tuta

**49 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 445].

49/1b er: er bize M.

49/2d çıkanlara: çıkanları M; 2d yeter: tutar M.

**Tercüman:** Alevî-Bektaşî erkânında bir hizmete başlarken, hizmet sahibi kişinin okuduğu nesir veya manzum duadır. Bk. Ahmet Günşen, "Gizli Dil Açısından Alevîlik-Bektaşîlik Erkân Ve Deyimlerine Bir Bakış", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 2/2, Spring 2007, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.74, ANKARA-TURKEY, s. 341.

49/5a dilin: dilim M; 5b Gel: Gelin M.

**50 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 445-446].

50/2b hâlim: hâlim sana M.

---

**Turkish Studies**

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

Mezerim üstünde gök otlar bite  
Meğer çifte koşup süreler meni

4. Hak'tan gelen dertten men de kaçmanam  
[İ]rakip elinden bâde içmenem  
Cihân bir olsa [da] senden geçmenem  
Meğer tabur kurup uralar meni
5. **Pir Sultan Abdal'**ım dîdâr kılınmaz  
Hak emretmeyince hem rahmet yağmaz  
İllerin sözleri bana dert olmaz  
Yârimin sözleri yaralar meni

### 51

1. Yürü bire [yürü] zülf[ü] kemânım  
Zülfün kara giymiş yaralandı gel  
Bize çok cevretme azîz sultânım  
Baş verdi yaralar saralandı gel
2. Gönül cûş eyledi haftada ayda  
Sevip ayrılmadan görmedim fayda  
Başım yastıkta[dır] gönlüm hay hayda  
Gam yüklü kervânım kiralandı gel
3. Yüce dağ[lar] olsun meskenim yurdum  
Kadir Mevlâ'm bize eylesin yardım  
Bir değil beş değil on değil derdim  
Dertli yüreklerim pârelendi gel
4. Meydan olmadan kefen[im] yazıldı  
Mesken oldu Ali gözüm süzüldü  
Tabutum çatıldı kabrim kazıldı  
Toprağım üstüne kürelendi gel
5. **Pir Sultan Abdal'**ım delindi tahtım  
Anadan babadan olmadı bahtım  
Yâr senin ile böyle mi[ydi] ahdım  
Nizâlar kesildi aralandı gel

50/5b Hak emretmeyince: Hak'tan emrolmayınca M.

**51 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 446]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 276-277; Tuba Öztürk, *age.*, s. 157; Öner Yağcı, *age.*, s. 233; Cahit Öztelli, *age.*, s. 219-220; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 528.

51/1b yaralandı gel: ırlandı gel gel M; 1c etme: eyleme M; 1d yaralar: yaralarım M; Şiirin redifi *Mecmua*'da "gel gel" şeklindedir.

51/4a kefen[im]: kefen bezim M; 4b gözüm: gözlerim M; 4d kürelendi: karalandı M.

## 52

1. Karşı[da]ki yayla ne güzel yayla  
Süremedim demin kalındı böyle  
Pîrim gidiyorum sen himmet eyle  
Men [de] bu yayladan şâha giderim
2. Ekilmiş yerlere bostân olursam  
Söylenen dillere destân olursam  
Ölmez kara toprak üstün olursam  
Men [de] bu yayladan şâha giderim
3. Şu gelen turnayı sökün dediler  
Al top cığaların sokun dediler  
Yayladan ötesin yakın dediler  
Men [de] bu yayladan şâha giderim
4. Alınmış âbdestim aldırırsalar  
Kılınmış namâzım kıldırırsalar  
Her şâha gideni öldürürseler  
Men [de] bu yayladan şâha giderim
5. **Pir Sultan Abdal**'ım dünyâ durulmaz  
Gitti giden ömür geri dönülmez  
Gözledim karşımda şâhım görünmez  
Men [de] bu yayladan şâha giderim

## 53

1. Nesin'ınanayım yalan dünyânın  
Yalan[lar] söyleyip yüzden gülüyor  
Giydirdiler bize ecel donunu  
Vakit gelip bir gün tamâm oluyor
2. Men şâh oğluyum giderdim işime  
Kul oldum bir zaman gezdim düşüme  
Tecrübe eyledim garip başıma  
Dolanı dolanı ölüm geliyor
3. Malım çok[tur] deyü mala güvenme

**52 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 446-447]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 290-291; Tuba Öztürk, *age.*, s. 270-271; Öner Yağcı, *age.*, s. 332-333; Cahit Öztelli, *age.*, s. 136-137, 149-150; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 206-207.

52/1b demin: demini M; 1c Pirim: Pirim men M.

52/3c Yayladan: Bu yayladan M.

52/5c Gözledim: Çok gözledim M.

**53 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 447]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 343-344; Tuba Öztürk, *age.*, s. 366-367; Öner Yağcı, *age.*, s. 443-444; Cahit Öztelli, *age.*, s. 414-415; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 702.

53/2a Men: Men bir M; 2d ölüm: ölümde M.

53/3b oda yanma: imânsız ölme; 3c Yâr: Nazlı yâr M.

---

**Turkish Studies**

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

Dünyâ[ya] bel bağlayıp oda yanma  
Yâr ile mezara giderim sanma  
Yiğit öldü eğlencesi kalıyor

4. Kıyarlar mı acep ola bizlere  
Sarılar mı üç beş arşın bezlere  
Dünyâyı seyreylediğim gözlere  
Âhir ucu kara toprak doluyor
5. **Pir Sultan Abdal**'ım seğırttim gittim  
Âhiret azığın dünyâdan tuttum  
Nevbetim geldi [de] unum öğüttüm  
Ölüm hakkın aldı size varıyor

#### 54

1. Oturmuş erenler yasın[ı] çeker  
İmam Hüseyin'in yasıdır deyü  
Şehitlerin kanı durmayıp akar  
İmam Hüseyin'in kanıdır deyü
2. Lanet olsun ol Yezid'in cânına  
Yezid girdi imamların kanına  
Kesti başını götür[dü] Mervan'a  
İmam Hüseyin'in başıdır deyü
3. Hak onarsın ol keşişin işini  
Keşiş görmüş idi anın düşünü  
Yedi bin altın verd'aldı başını  
İmam Hüseyin'in başıdır deyü
4. Ol gül yüzlü pîrden umdu[ydu] fermân  
Ali'nin duası dertlere dermân  
Keşiş yed'oğlanı eyledi kurbân  
İmam Hüseyin'in başıdır deyü
5. **Pir Sultan Abdal**'ım ettiler cefâ  
Sürmesin Yezidler zevk ile safâ  
Tıraş olmadı Muhammed Mustafâ  
İmam Hüseyin'in yasıdır deyü

53/4c gözlere: ala gözlere M.

53/5c unum: koydum; 5d Ölüm: Ölüm bizden M.

**54 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmuâ, s. 447-448]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 368-369; Tuba Öztürk, *age.*, s. 314; Cahit Öztelli, *age.*, s. 420; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 739.

54/1a çeker: çekerler M; 1c Durmayıp akar şehitlerin kanı M.

54/2b Yezid: Gidi Yezid M.

## 55

1. Alçakta yüksekte yatan erenler  
Hayrımı şerrimi benden bilirim  
Bana dünyâ değil ahret gerekir  
Şu yalan dünyâyı zindân bilirim
2. Yağmur yağmayınca yerler donanmaz  
Söylerim sözüme kimse inanmaz  
Bir kulun eksikliğine kalınmaz  
Eksikliği ben kendimden bilirim
3. Gideyim [de] pîr eteğin tutayım  
Hırsımı nefsimi oda yakayım  
Hey erenler men de Hakk'a yeteyim  
Hakk'ın sevgisini cândan bilirim
4. Hey erenler [nice] söyleyim sözü  
Dilimde kelâm [var] elimde yazı  
Yaradan topraktan yarattı bizi  
Aslımı neslimi yerden bilirim
5. **Pir Sultan Abdal**'ım dünyâ kaç bucak  
Şu dünyâyâ [gelen] ölmüş olacak  
Yarın mahşer günü karşı gelecek  
Şâh-ı Merdân Ali sultân bilirim

## 56

1. Bir pîr-i kâmile hizmet ederim  
Çekerim cevri güç olursa olsun  
Kahrımı küfrünü hep îmân ettim  
Gönlü büyük yüce olursa olsun
2. Kömür gözlüm meni yandırıp yakıp  
Yakıp da [bu] aşk oduna bırakıp  
Duydun mu îmânsız olmuş[tur] rakip  
Rakip ölüp nice olursa olsun

**55 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 448-449]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 568.

55/1c değil: görünmez M; 1d zindân: senden M.

55/2c eksikliğine: eksikliğine erenler M; 2d Eksikliği ben kendimden: Çektiğim eksikliği benden M.

55/3a Gideyim: Varayım gideyim M; 3b oda: odlara M.

55/4a sözü: bu sözüm M; 4b yazı: yazım M; 4c Yaradan: Hak M; bizi: bizim M.

55/5a dünyâ: şu dünyâ M; 5d Şâh-ı Merdân Ali: Pirim Ali'yi M.

**56 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 449].

56/1b cevri: cevrini M.

56/2d ölüp: ölürse M.

---

**Turkish Studies**

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

3. Kömür gözlümün elinden nâçârım  
Gözlerimden kanlı yaşlar saçarım  
Dost elinden dolu geldi içerim  
Zehirden [de] acı olursa olsun
4. Derilip geldiler kırklar yediler  
Bu yolu erkânı anlar kurdular  
Âşık murâdına erdi dediler  
Ersin murâdı nic'olursa olsun
5. **Pir Sultan Abdal'**ım aşık şuradan  
Okurum [da] aktan bilmem karadan  
Bugün kısmetimiz versin Yaradan  
Yarınki gün nice olursa olsun

## 57

1. Engürü Dağı'ndan bir yol azıttım  
Acep şâha gider yollar bu m'ola  
Sarardı gül benzim ayvaya döndü  
Acep şâha giden yollar bu m'ola
2. Niçe pınarı var dolar eksilir  
Ardıç dallarına koçlar asılır  
Kırcı boran tutmuş beller kesilir  
Acep şâha giden yollar bu m'ola
3. Niçe kapılarım ağzı kovalı  
Kenârı çevrilmiş şâhin yuvalı  
Toprağı kimya[lı] taşı mayalı  
Acep şâha giden yollar bu m'ola
4. Merdindendir deli gönül merdinden  
Kanlı yaş akıttım şâhin derdinden  
Ala Dağ'dan Şâh Abbâs'ın yurdundan  
Acep şâha giden yollar bu m'ola
5. **Pir Sultan Abdal'**ım aşıp giderim  
Kaynadı yüreğim coşup giderim

56/3d Zehirden: İçerim zehirden M.

56/4a Derilip: Derildiler M; 4d murâdı: murâdına M.

56/5c Bugün kısmetimiz: Bugünkü kısmetimizi M; 5d gün: günümüz M.

**57 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 449-450]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 389; Tuba Öztürk, *age.*, s. 243; Öner Yağcı, *age.*, s. 211-212, 313; Cahit Öztelli, *age.*, s. 141-142; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 266-267.

57/2a pınarı: pınarlarım M.

57/3a kapılarım: kapılarım var M; 3b Kenârı çevrilmiş: Kenârları çevrim M.

57/4a Merdindendir: Merdindensin M.

57/5c yıldız: yıldızın M.

---

**Turkish Studies**

Bir yıldız ardına düşüp giderim  
Acep şâha giden yollar bu m'ola

### 58

1. Hızır Paşa bizi berdar etmeden  
Açılın kapılar şâha gidelim  
Arasat günleri gelip çatmadan  
Açılın kapılar şâha gidelim
2. Aşıp aşıp gelir şâhın yolları  
Şehâdet göndermiş cân bülbülleri  
Açıldı mı ola şâhın gülleri  
Açılın kapılar şâha gidelim
3. Çık güzel dedim otur a köşküne  
Cân dayanmaz lezzetine müşküne  
Şâh Ali'nin Şâh-ı Dehmân aşkına  
Açılın kapılar şâha gidelim
4. Deryâ[nın] yüzünden kalkan bulutlar  
Zindânın kapısı Timur kilitler  
İçinde oturan mü'min yiğitler  
Açılın kapılar şâha gidelim
5. **Pir Sultan Abdal**'ım kaddim büküldü  
Gözüm yaşı deryâlara katıldı  
Gine dal boynuma kement atıldı  
Açılın kapılar şâha gidelim

### 59

1. Söyleyim de dinlen mevâlî cânlar  
Sâhipsiz kişinin hâli nic' olur  
Varıp Hak yoluna vermemiş ikrâr  
Sâhipsiz kişinin hâli nic' olur
2. Ali Döldül ile gazâyâ gider  
Önünce Kanber'i Döldül'ü yeder  
Kazanca güvenen îmansız gider  
Sâhipsiz kişinin hâli nic' olur

**58 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 450]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 130-131, 287-289; Öner Yağcı, *age.*, s. 306-307; Cahit Öztelli, *age.*, s. 17-18; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 203-205.

58/1a Paşa: Paşa'm M.

58/2c ola: ola güzel M.

58/5b Gözüm: Gözümün M.

**59 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 450-451]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 346; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 705.

59/1b Sahibsiz: Müsâhibsiz M; 1c Allah'a kul Muhammed'e ümmet degildir M; 1d Sahibsiz: Müsâhibsiz M.

59/2a Döldül ile: Döldül'e binmiş M; 2c Kazanca: Kazancına M; 2d Sahibsiz: Müsâhibsiz M.

### Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016



3. Müsâhibsiz kişiye selâm verme  
Olur olmaza [da] sırrımı deme  
İkrarsız kişinin lokmasın yeme  
Sâhibsiz kişinin hâli nic' olur
4. Yaradan Allah'ın ihsânı çoktur  
Yahşiyi yamanı yaratan Hak'tır  
Tuttuğun eteğin faydası yoktur  
Sâhibsiz kişinin hâli nic' olur
5. **Pir Sultan Abdal'**im sözüm a'lâdır  
Terk-i salâtlık da başa belâdır  
Hakk'ın divânında yüzü karadır  
Sâhibsiz kişinin hâli nic' olur

### 60

1. Seyyah oldum şu âlemde gezerken  
Bana bir kanlıca zâlimden oldu  
Dilim ile erdim ben bu hatâyâ  
Sabredemem bana dilimden oldu
2. Dağlara lâlesin sümbülün vermiş  
Mürşide rehber kal'asın vermiş  
Arıya bal vermiş belâsın vermiş  
Arı ağlar bana balımdan oldu
3. Güzel olan kaşın gözünü yasar  
Gönül [de] umduğu dostuna küser  
Evliyâ kılıcı yolsuzu keser  
Yolsuz ağlar bana yolumdan oldu
4. Güzel olan durur m'ola ahinde  
Er olan iner mi ola tahtında  
Yaz gününün boz bulanık vaktinde  
Ördek ağlar bana gölümde oldu
5. **Pir Sultan'**im eydür kulun ne kadar  
Her kim ne ederse kendine eder  
Çağrışa çağrışa turnalar gider  
Turna ağlar bana telimden oldu

59/3c İkrarsız: Müsâhibsiz M; 3d Sahibsiz: Müsâhibsiz M.

59/4d Sahibsiz: Müsâhibsiz M.

59/5c Hakk'ın: Yarın Hak M; 5d Sahibsiz: Müsâhibsiz M.

**60 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmuâ*, s. 451]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 179; Tuba Öztürk, *age.*, s. 344; Öner Yağcı, *age.*, s. 339; Cahit Öztelli, *age.*, s. 342-343; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 730. Bir derlemede dört dörtlük olarak Karacaoğlan'a ait gösterilmiştir. bk. Pertev Naili Boratav, "Çukurova'da Folklor Derlemeleri", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, C. 5, S. 3, Mayıs-Haziran 1947 Ankara, s. 263. 30/5d Turna: Turnalar M.

### Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

**61**

1. Yer altında sarı öküz  
Bin bir iki yaşındadır  
On iki boynuzu vardır  
Her biri[si] başındadır
2. Hem[i] sarı hem[i] sakar  
Dâim kâim Hakk'a bakar  
Silkinse âlemi yıkar  
Bir sinecik peşindedir
3. Mermer taşındandır dizi  
İleri[ye] varmaz izi  
Cevâhir taşından gözü  
Hesap onun kaşındadır
4. Kaf'dan kahve altı gelir  
Azdır deyü melillenür  
Sabaha sofralık kalır  
Zerrecesi dişindedir
5. Kuyruğu Ummân'a atmış  
Başı ol Tebriz'e yetmiş  
Ka'be'yi beliyle tutmuş  
[Ol] Horasan döşündedir
6. **Pir Sultan Abdal**'ım hunu  
Dağlardan kalındır gönü  
Çifte koşa idim seni  
Hesap onun içindedir

**62**

1. Kadir Mevlâ'm senden dilek dilerim  
Allah muhânete muhtâc eyleme  
Hakk'ın kapısı yokları var eder  
Allah muhânete muhtâc eyleme
2. Muhânetin suyu çay gibi akar  
Serime od düşmüş durmayıp yakar

**61 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 452]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 664-665. Şiirin çok benzer bir şekli Ruhsati adına kayıtlıdır. bk. Doğan Kaya, *Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsati*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 1994, s. 470.

61/1d başındadır: peşindedir M

61/4a Kaf'dan: Kaf Dağı kadar M.

61/5a Kuyruğu: Kuyruğunu M; 5b ol Tebriz'e: Terviz'e M; 5c beliyle: şeyh belin M.

**62 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 452-453]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Tuba Öztürk, *age.*, s. 29; Cahit Öztelli, *age.*, s. 370.

62/1a senden: senden bir M; 1c Hakk'ın: Muhânetin M.

62/2a suyu çay: kapısı çaylar M; 2b Serime: Serime bir M.

**Turkish Studies**

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

- Eline vermeden başına kakar  
Allah muhânete mutaç eyleme
3. Muhânetin sözü cidalı oktur  
Hak Teâl' Allah'ın ihsânı çoktur  
Sağ gözün sol göze faydası yoktur  
Allah muhânete muhtâc eyleme
4. Muhânet dünyânın malı ise de  
Belinde kemeri dolu ise de  
Hârûn Kârûn gibi ganî ise de  
Allah muhânete muhtâc eyleme
5. **Pir Sultan Abdal'**ım eylen medhimi  
Erden ere söylen benim ceddimi  
Kurda kuşa nasîb etme etimi  
Allah muhânete muhtâc eyleme

## 63

1. Şâh-ı Merdân Ali cümleden ulu  
Münkir inkâr eder amele gelmez  
Dam başında deve arar bir kişi  
Der İbrahim Edhem damda dev' olmaz
2. Buraya dek sürdüm geldim izini  
Ârif isen dinle benim sözümü  
Gaflet basmış pek yummuşsun gözünü  
Döşğinde yatan Mevlâ'sın bulmaz
3. Ol Hızır nebîsin sesinden bildim  
Şükrettim Bârî'ye şükrümü kıldım  
Soyundum egnime hırkalar giydim  
Der İbrahim [Edhem] tahtında durmaz
4. Tuttular geldiler hem yolu ilen  
Kişi ne ederse kendi elinen  
Nesîmî yüzdüler hem tığı ilen  
Mansur [enel] Hak der dârından dönmez
5. **Pir Sultan Abdal'**ım sır Ali sırrı  
Sor Kara'nın izin ardın[dan] yürü  
Cennete köşk yaptır tahtından eyi  
Bu yalan dünyâdır kimseye kalmaz

62/5a Pir Sultan Abdal'ım: Yürü Pir Sultan'ım M; 5c Kurda kuşa nasîp etme: Tokunman kurtlar kuşlar yesin M.

63 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmuu, s. 453].

63/2a dek: kadar M.

63/4d dönmez: durmaz M.

63/5b "Kara" ile kastedilen Veysel Karanî'dir; 5b izin: izini M; 5c yaptır: yaptırdım M.

## 64

1. Yârim yârim dedin aldattın meni  
Ağyar belli oldu yâr belli oldu  
Hem câhilimizsin sınıdım seni  
Câhilliğin de bunda belli oldu
2. Bir dâne ucundan tutuldum faka  
Özümü kaldırdın kodun ıraka  
Kuru dil bellemiş meyli yok Hakk'a  
Ak başlı kurtlar anda belli oldu
3. Geldi [bunda] ikrâr verdi atama  
Özün yumru sözün sığmaz tutama  
Gine gine yatırdılar siteme  
Mudâra murdâr dârda belli oldu
4. Bir ışık [da] yandı bakışa geldi  
Ma'rifet ehl'olan akışa geldi  
Tükendi tozu [bak] yokuşa geldi  
Geri dönecekler anda belli oldu
5. Gâzîler meyil verme yoldaşına  
Gözleri sürmeli kaş yoldaşına  
**Pir Sultan** ser verdi baş yoldaşına  
Hakk'ın nefesi anda belli oldu

## 65

1. Serseri girme meydana  
Âşıktan ahvâl isterler  
Kallaşlık ile urma dem  
Tasdîk ehli kul isterler
2. Uyan gaflet cesedinden  
İsbât isterler bâtından  
Her âşıkta sohbetinden  
Erkân ile yol isterler
3. Erenler oynar utulmaz  
Bu yola hile katılmaz  
Bunda her mühre satılmaz

**64 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 453-454].

64/1b yâr: sağ yâr da M.

64/2c Kuru: Bir kuru M.

64/5b Gözleri: Bir gözleri M.

**65 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 454]. Hem Pir Sultan Abdal'a hem de Şah Hatâyî'ye ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Sadettin Nüzhet Ergun, *Hatâyî Divanı Şah İsmail Safevî Edebî Hayatı ve Nefesleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1956, s. 113; İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 383-384; Tuba Öztürk, *age.*, s. 336; Öner Yağcı, *age.*, s. 413; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 655-656. Hatâyî şiirleri için ayrıca bk. İbrahim Aslanoğlu, *Şah İsmail Hatâyî ve Anadolu Hatâyîleri*, Der Yayınları, İstanbul 1992, s. 521.

### Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

Ya gevher ya la'î isterler

4. Kılı kırk pâre ederler  
Bir yol[u] tutup giderler  
Dile n'i'tibâr ederler  
Hâl içinde hâl isterler
5. **Pir Sultan Abdal** n'eylersin  
Müşkil halledip söylersin  
Arıysan çiçek alırsın  
Yarın senden bal isterler

**66**

1. Gelsin ikrârına belî diyenler  
Anladım derdi[m] Muhammed Ali'dir  
İsm'anılınca salavât verenler  
Meşrebim virdim Muhammed Ali'dir
2. Gör Mansûr'u kabul eyledi dârı  
Âlemde nesne bulmadı serseri  
Her kande bakarsam mürşid[i] pîri  
Gözümle gördüm Muhammed Ali'dir
3. Kimse bahâne bulmadı naklime  
Hak'tan gayrı nesne gelmez aklıma  
Düşüncegez bir gariplik iklime  
Mekânım yurdum Muhammed Ali'dir
4. Gezerim âlemde bir yâr bulayım  
[Bu] akan çeşmim[in] yaşın sileyim  
Arıttım pâk ettim gönül sarayım  
İçeri girdim Muhammed Ali'dir
5. Dosttan [bir] haber geldi inil inil  
Onul yürekteki yaralar onul  
**Pir Sultan** der melûl olma ey gönül  
Kalmışa yardım Muhammed Ali'dir

65/4b Bir: Briini M.

65/5a Abdal: Abdal'im M.

**66 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmuâ, s. 455]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 164; Tuba Öztürk, *age.*, s. 181; Cahit Öztelli, *age.*, s. 107; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 684-685.

66/4a Gezerim: Gezerim bu M; 4d girdim: girem M.

66/5c Sultan: Sultan Abdal'im M; ey: vay M.

## 67

1. Gel gönül karadan aşma  
Sözüm sana meveddettir  
Gâfillen bacadan düşme  
Evvel kapı şeriattir
2. Şerîfattan edep öğren  
İlmle üstâd olur oğlan  
Al bu pendi belin bağlan  
Kimi farz kimi sünnettir
3. Eğer bu sırra erersen  
Dolan kapıdan girersen  
Tarîkat farzın sorarsan  
Yedi farz üçü sünnettir
4. Gel[in] girelim bu bâbı  
Açılsın aşkın kitabı  
Eğer anlarsan hesabı  
Andan sonra tarîkattir
5. Tarîkat bir oddur yakar  
Kimi ham kimi has çıkar  
Her âşık bir çakmak çakar  
Çerâğın yakan üstâddır
6. Tarîkatta kâmil olan  
İlmi ile âmil olan  
Bu yolda mükemmel olan  
Evvel mertebe hizmettir
7. Hizmet erenler yoludur  
Cümle ilmin evvelidir  
Ahdimiz kâlû belîdir  
Bundan dönen kişi mattır
8. Kend'özümüze gelelim  
Tarîkat nedir bilelim  
Yoklukta sefil olalım  
İbtidâ yüz irâdettir

**67 Nutk-ı Pir Sultan** [*Mecmua*, s. 455-456]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 220-222; Tuba Öztürk, *age.*, s. 194-196; Cahit Öztelli, *age.*, s. 330-332; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 674-675.

67/1c Gafillen: Gafilleyin M.

67/2c belin bağlan: bel bağlayan M; 2d farz: farz bil M.

67/5b kimi: kimisi M; 5d Çerâğın: Çerâğını M.

67/6d mertebe: mürebbiye M.

67/7d Bundan: Beliden M.

---

**Turkish Studies**

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*  
Volume 11/20 Fall 2016

9. İbtidâda sağ olunca  
Düşmâna gâlip olunca  
Dört [cân] bir kalıp olunca  
Menzili bî-nihâyettir
10. Hakikat genc-i nihândır  
Ma'rifet maden-i kândır  
Yedi yüz yetmiş mîzândır  
Ötesi ilm-i hikmettir
11. Mürebb'olan Ali gerek  
Dört kapıda eli gerek  
Müsâhibin hâli gerek  
Zîrâ Ali Muhammed'dir
12. **Pir Sultan** der kâlû belî  
Dedik yâ Murtazâ Ali  
Kim kadeh içer kim dolu  
Bu bize bir acep derttir

## 68

1. İndim himmet aldım Bektaş Veli'den  
Aşayım gideyim dağlar ben seni  
Kat kadehin[i] içeyim doludan  
Aşayım gideyim dağlar ben seni
2. Yıldızlı dağlar duman[lar] bürünür  
Al giyer[ler] güzeller [hep] salınır  
Yılanlıdan Sultan Samit görünür  
Aşayım gideyim dağlar ben seni
3. Ayıklıkta bir er geldi yanıma  
Eğer helâl ise kıyma cânıma  
Bir Zühre yıldızı doğdu alnıma  
Aşayım gideyim dağlar ben seni
4. Yıkılası Pazar Çivi Câmisi  
Deryâya gark olmuş aşkın gemisi  
Lâleli sümbüllü Sultan Korusu  
Aşayım gideyim dağlar ben seni
5. **Pir Sultan Abdal'**im aramız ırak  
Komuyor bizi dert[ler] ile durak  
Himmetle erenler sılaya varak

67/12a Pir Sultan der: Pir Sultan Abdal'im M; 12c Kim: Kimi M; kim: kimi M.

68 *Nutk-ı Pir Sultan* [Mecmua, s. 456-457].

68/3a Ayıklıkta: Ayıklığımda M.

68/5c Himmetle: Himmet eylen M.

Aşayım gideyim dağlar ben seni

**69**

1. Gurbet ilde hasta düştüm yatarım  
Hâlimi sormaya yâr sen mi geldin  
Yenice açılmış bağ ile bostân  
Turuncu koynunda yâr sen mi geldin
2. Gelip [şu] yanıma oturan mısın  
Bitmedik işimi bitiren misin  
Ağır yüklerimi götüren misin  
Katar maya ile dür sen mi geldin
3. Adana ilinin ilinden misin  
Yohsa has bahçe güllerinden misin  
Muhammed Ali'nin terinden misin  
Bir çevre dolusu gül sen mi geldin
4. Hindîdir sevdiğim benleri hindî  
Bilmem melek midir hûrî mi kendi  
Bir su ver [içeyim] yüreğim yandı  
Ağustos ayında kar sen mi geldin
5. **Pir Sultan [Abdal]**'im ben de gezerim  
Türâb oldum ayaklarda tozarım  
Yenice kurulmuş çarşı pazarım  
Çarşılar bezenmiş yâr sen mi geldin

**4. Sonuç**

Alevî-Bektaşî edebiyatının yedi büyük şairinden biri olan ve XVI. yüzyılda yaşadığı bilinen Pir Sultan Abdal'ın hayatı, sanatı ve şiirleri üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında son dönemde Pir Sultan Abdal'ın bütün şiirlerini kuşatıcı çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu makalede de bir mecmuada yer alan Pir Sultan Abdal'a ait 23 şiire yer verilmiştir. Bunlardan 17 tanesinin bugüne kadar yapılan çalışmalarda yayımlandığı, 6 tanesinin henüz yayımlanmadığı görülmüştür. Yayımlanan şiirler ile mecmuadaki şiirler arasında dördlük sayısı da dâhil, ifade ve söyleyiş bakımından ciddi farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden mecmuadaki bu 23 şiir makaleye alınmış; böylece Pir Sultan Abdal'ın şiirleri ile ilgili ileride yapılacak daha kapsamlı çalışmalara karşılaştırma yapmak üzere imkân sağlanmıştır. Yayımlanmayan şiirlere bu çalışmada yer verilirken bu şiirlerin Pir Sultan Abdal'a ait oldukları savunulmamış, bir mecmuada Pir Sultan Abdal adına kayıtlı şiirlerin bilim dünyasına tanıtılması amaçlanmıştır. Nitekim 61 numaralı şiirin çok benzerinin Ruhsatî'ye ait şiirler arasında, 67 numaralı şiirin ise Hatâyî şiirleri arasında yer aldığı görülmüştür. 23 şiirin 20 tanesinde 11'li, 3 tanesinde 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Bazı mısralarda hece

**69 Nutk-ı Pir Sultan** [Mecmua, s. 457]. Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *age.*, s. 306-307; Tuba Öztürk, *age.*, s. 99; Cahit Öztelli, *age.*, s. 297; Ali Haydar Avcı, *age.*, s. 594-596.

69/2d dür: yâr M.

69/3a ilinin ilinden: illerinin illerinden M; 3c Muhammed: Yohsa Muhammed M.

69/4a sevdiğim benleri: sevdiğimin kaşları M; 4b mi: midir M.

69/5d Çarşılar bezenmiş: Çarşılı bedestenli M.

**Turkish Studies**



ölçüsünün aksadığı görülür. Dörtlük sayıları 4 ilâ 12 arasında değişen şiirlerde 5 dörtlükten oluşan şiirlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Şiirlerin 16 tanesinde döner ayak, 7 tanesinde tek ayak kullanılmıştır. Alevî-Bektaşî itikadına uygun pek çok konunun işlendiği şiirlerde sade bir dil ve zengin bir deyim kullanımı görülürken yer yer bugün için arkaik sayılabilecek kelimeler ile bazı kelimelerin halk arasında kullanılan şekillerine yer verildiği görülür. Şiirlerde Hz. Ali ve Hz. Hüseyin başta olmak üzere ehl-i beyt sevgisi, Abdal Mûsâ gibi ululara övgü, İran şahına duyulan sevgi ve saha övgü, iman ve itikat esasları, Bektaşî erkânı, dünyanın geçiciliği, ölüm, Tanrıya yakarış konularının ve bazı ahlakî öğütlerin işlendiği görülmektedir.

### KAYNAKÇA

- Albayrak, Nurettin (2007), “Pir Sultan Abdal” *DİA*, (XXXIV, 277-278), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Aslanoğlu, İbrahim (1992), *Şah İsmail Hatâyî ve Anadolu Hatâyîleri*, İstanbul: Der Yayınları.
- Aslanoğlu, İbrahim (2000), *Pir Sultan Abdallar*, İstanbul: Can Yayınları.
- Avcı, Ali Haydar (2004), *Bize de Banaz'da Pir Sultan Derler*, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Avcı, Ali Haydar (2012), *Osmanlı Gizli Tarihinde Pir Sultan Abdal ve Bütün Değişleri*, İstanbul: Barış Kitap Yayınları.
- Bezirci, Asım (2010), *Pir Sultan Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Etkisi, Sözlük, Kaynakça ve Bütün Şiirleri*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Birdoğan, Nejat (2003), *Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Boratav, Pertev Naili ve Abdülbaki GÖLPINARLI (1943), *Pir Sultan Abdal*, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet (1956), *Hatâyî Divanı Şah İsmail Safevî Edebî Hayatı ve Nefesleri*, İstanbul: Maarif Kitaphanesi.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1969), *Pir Sultan Abdal Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Günay, Umay (2008), Pir Sultan Abdal Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 305-328.
- Günşen, Ahmet (2007), “Gizli Dil Açısından Alevilik-Bektaşilik Erkân Ve Deyimlerine Bir Bakış”, *Turkish Studies-İnternational Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 2/2, Spring, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.74, ANKARA-TURKEY, s. 328-350.
- Kaya, Doğan (1994), *Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, Hasan (2015), “Kul Himmet Üstadım'ın Bir Mecmuası ve İki Cönkte Yer Alan 7 Şiiri”, *JASSS The Journal of Academic Social Science Studies*, S. 37, Autumn I, 173-184.
- Kaya, Hasan ve Necat Çetin (2015), “Kul Himmet'in Bir Mecmuada Yer Alan 50 Şiiri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Nisan, C. 8, S. 37, 181-204.
- Öztelli, Cahit (2012), *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Öztürk, Tuba (2007), *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Tekin, Nergishan (2013), *İnanç ve İsyân Ozanı Pir Sultan Abdal*, İstanbul: Paraf Yayınları.

---

Yağcı, Öner (2011), *Pir Sultan Abdal Yaşamı ve Şiirleri*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Zaman, Süleyman (2009), *Yedi Ulu Ozan*. İstanbul: Can Yayınları.

**Citation Information/Kaynakça Bilgisi**

Kaya, H. & Çetin, N. (2016). “Pir Sultan Abdal’ın Bir Mecmuada Yer Alan Şiirleri III / Poems of Pir Sultan Abdal in a Periodical III”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 11/20 Fall 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10114>, p. 357-382.